

SXEDIO.J80

10.4.1967: ΟΙ ΤΟΥΡΚΟΙ ΠΡΟΣΠΑΘΟΥΝ ΝΑ ΕΛΕΓΧΟΥΝ ΤΟ ΔΡΟΜΟ ΛΕΥΚΩΣΙΑΣ-ΛΕΜΕΣΟΥ ΠΡΩΤΑ ΣΤΗΝ ΚΟΦΙΝΟΥ ΚΑΙ ΥΣΤΕΡΑ ΣΤΟ ΜΑΡΙ. Ο ΣΤΡΑΤΗΓΟΣ ΓΡΙΒΑΣ ΑΝΑΓΚΑΖΕΤΑΙ ΝΑ ΠΑΡΑΙΤΗΘΕΙ ΑΠΟ ΑΡΧΗΓΟΣ ΤΗΣ ΑΣΔΑΚ ΟΤΑΝ ΤΟ ΠΕΝΤΑΓΩΝΟ ΣΤΗΝ ΑΘΗΝΑ ΔΕΝ ΕΓΚΡΙΝΕΙ ΤΗΝ ΑΝΑΛΗΨΗ ΔΡΑΣΗΣ ΕΝΑΝΤΙΟΝ ΤΩΝ ΤΟΥΡΚΩΝ ΣΤΟ ΜΑΡΙ

Η επόμενη περιοχή που δεν είχαν ακόμα ξεσπάσει σοβαρά επεισόδια μέσα στο **1967** ήταν η επαρχία Λάρνακας.

Εκτός από μερικά μικροεπεισόδια στην παραλιακή οδό παρά την Αλυκή, άλλα γεγονότα δεν είχαν δημιουργηθεί.

Όμως η επαρχία διέθετε πολλά τουρκοκυπριακά χωριά, με βασικά την Κοφίνου και το Μαρί.

Η Κοφίνου αποτελούσε στρατηγικό χωριό. Βρισκόταν στο κέντρο των δρόμων Λάρνακας-Λεμεσού και Λευκωσίας-Λεμεσού και οι Τούρκοι έλεγαν ένα πολύ σημαντικό συγκοινωνιακό κόμβο.

Σε απόσταση μερικών χιλιομέτρων βρίσκονταν επίσης το μικτό χωριό Άγιος Θεόδωρος απ' όπου ήταν δυνατό να μεταφερθούν ενισχύσεις αν χρειαζόταν ενώ ανατολικότερα βρισκόταν το τουρκικό χωριό Μεννόγια.

Στις **26** Ιανουαρίου **1967** οι τούρκοι της Κοφίνου κατέλαβαν θέσεις στις δυο πλευρές του δρόμου Λευκωσίας-Λεμεσού με αποτέλεσμα οι Έλληνες να φοβούνται να περάσουν από εκεί ιδιαίτερα σαν ήταν μόνοι κατά τη διάρκεια της νύκτας.

Έτσι οι αρχές αναγκάστηκαν να αντιδράσουν. Η ΟΥΝΦΙΚΥΠ απέστειλε δυνάμεις στην περιοχή και η ηρεμία επανήλθε όχι όμως για πολύ.

Στις **28** Ιανουαρίου τούρκοι στο χωριό Κόση, στην επαρχία και πάλι της Λάρνακας, απ' όπου μπορούσαν να ελέγχουν ακόμα μια σημαντική οδική αρτηρία, το δρόμο Λευκωσίας-Λάρνακας, έβαλαν εναντίον διερχομένων Ελλήνων.

Οι προκλήσεις των τούρκων δεν έλεγαν να τελειώσουν και στα μέσα Μαρτίου **1967** προσπάθησαν να καταλάβουν τον αστυνομικό σταθμό του χωριού Κοφίνου που ήλεγχαν οι δυνάμεις των Ειρηνευτών.

Παράλληλα η ΟΥΝΦΙΚΥΠ απέστειλε στην περιοχή και άλλους άνδρες και δημιούργησε νέα φυλάκια ώστε να μη μπορέσουν οι τούρκοι να ελέγχουν το δρόμο και να υπάρχει ελεύθερη επικοινωνία μεταξύ όλων σχεδόν των επαρχιών.

Ανακοίνωση της ΟΝΦΙΚΥΠ ανέφερε:

"Κατά τις **4.10** μ.μ. του Σαββάτου **11** Μαρτίου **1967** ομάδα από ογδόντα τουρκοκύπριους από τους οποίους μερικοί έφεραν στρατιωτική στολή και άλλοι ήταν οπλισμένοι με αξίνες και άλλα εργαλεία, αποπειράθηκαν να εισέλθουν με τη βία στον περιφραγμένο χώρο παρά το τουρκικό χωριό Κοφίνου περίπου **25** μίλια νότια της Λευκωσίας και στην κύρια οδό προς το λιμάνι της Λεμεσού.

Στο χωριό αυτό από το **1964** σταθμεύουν δυνάμεις της ΟΥΦΙΚΥΠ. Πρόσφατα θυρυβώδη επεισόδια στην περιοχή υπαγόρευσαν την αριθμητική αύξηση των δυνάμεων της ΟΥΝΦΙΚΥΠ στην περιοχή αυτή.

Καθ' ον χρόνο άνδρες της ειρηνευτικής δύναμης προέβαλλαν αντίσταση απαγορεύοντας την είσοδο των στασιαστών στο χώρο του σταθμού δυο άνδρες της ΟΥΝΦΙΚΥΠ τραυματίστηκαν και μεταφέρθηκαν στο Νοσοκομείο προς νοσηλεία. Κανένας πυροβολισμός δεν ρίφθηκε.

Για περαιτέρω ασφάλεια των θέσεων τους οι εκεί δυνάμεις της ειρηνευτικής δύναμης του ΟΗΕ μετακίνησαν αργότερα όλα τα αντικείμενα της τουρκοκυπριακής αστυνομίας και όλους τους τουρκοκύπριους πολίτες οι οποίοι είχαν προ καιρού καταλάβει μερικά από τα οικήματα και διέμεναν στον περιφραγμένο χώρο".

Ενα άλλο στρατηγικό χωριό ήταν το Μαρί, μερικά επίσης χιλιόμετρα νοτιότερα, απ' όπου μπορούσαν οι τούρκοι να ελέγχουν και πάλι το δρόμο Λευκωσίας-Λεμεσού.

Στις αρχές Απριλίου **1967** οι Τούρκοι της

κοινότητας έστησαν φυλάκια που δέσποζαν του δρόμου Λευκωσίας- Λεμεσού.

Αρχικά οι Τούρκοι πιέστηκαν και εγκατέλειψαν τα φυλάκια τους, αλλά η Εθνική Φρουρά αδράνησε ύστερα από οδηγίες από την Αθήνα,

Ο Αρχηγός της ΑΣΔΑΚ Στρατηγός Γρίβας ήθελε όπως τα υψώματα καταληφθούν από την Εθνική Φρουρά η οποία έπρεπε να αναλάβει αμέσως δράση. Σ' αυτό συμφωνούσε ή μάλλον πλειοδοτούσε και η κυπριακή κυβέρνηση.

Όμως στην Αθήνα το Πεντάγωνο είχε άλλη γνώμη και δεν ενέκρινε την ανάληψη δράσης.

Έτσι ο Στρατηγός Γρίβας διαφώνησε και υπέβαλε την παραίτηση του ασκώντας πίεση προς την Αθήνα, και τη νέα κυβέρνηση του Παναγιώτη Κανελλόπουλου να ξεκαθαρίσει τα πράγματα.

Όπως πληροφορείτο η εφημερίδα "Ο Φιλελεύθερος" που πρόσκειτο στον Πολύκαρπο Γιωρκάτζη η Ελληνική Κυβέρνηση είχε ενημερώσει σχετικά την κυπριακή κυβέρνηση για τις προθέσεις του στρατηγού καθώς ξέσπασε η κρίση στο χωριό Μαρί.

Πρόσθετε η ίδια εφημερίδα στις **12** Απριλίου **1967** στηριζόμενη σε έγκυρες πληροφορίες:

"Ως αποκαλύπτετο εξ εγκύρων πηγών η κυπριακή κυβέρνηση είχε ενισχυμένα αξιώσει από την στρατιωτική ηγεσία να φέρη τάχιστα εις πέρας την όλην επιχείρησιν εις Μαρί και μάλιστα υπό εξαιρετικώς ευνοϊκώς συνθήκας την νύκτα του παρελθόντος Σαββάτου **8** Απριλίου ότε ουδεμίαν περιπλοκήν θα είχε εν συνεχεία η κατάληψις των λόφων τους οποίους είχαν εγκαταλείψει οι τούρκοι,

Συναφώς εγνώσθη ότι από του απογεύματος του Σαββάτου ο υπουργός Εσωτερικών και Αμύνης κ. Πολύκαρπος Γιωρκάτζης είχε μελετήσει με πάσαν λεπτομέρειαν την κατάστασιν εις Μαρί, ευρίκετο δε εις στενήν επικοινωνίαν με τους αρμοδίους στρατιωτικούς, προς τους οποίους είχε δώσει συγκεκριμένας οδηγίας περί του τι έπρεπε να είχε γίνει.

Δέον να σημειωθή ότι αι αι οδηγίαι του κ.

Γιωρκάτζη δεν εβασίζοντο μόνον επί της εκτιμήσεως της συγκεκριμένης στρατιωτικής καταστάσεως εις το Μαρί, αλλά και επί πολιτικών και άλλων εκτιμήσεων, τας οποίας ως εκ των επαφών του μετά διαφόρων αρμοδίων παραγόντων, ήτο εις θέσιν να κάμη ο υπουργός Εσωτερικών και Αμύνης.

Ούτως η άλλως αι μετέπειτα εξελίξεις αποδεικνύουν ότι οι υπολογισμοί του κ. Γιωρκάτζη ήσαν απολύτως ορθοί, εάν δε αι οδηγίαι του εφαρμόζοντο δεν θα αντιμετώπιζετο η σημερινή δυσμενής κατάστασις εις την περιοχὴν του Μαρί με ὅλας τας εξ αυτής αντιξόους πολιτικὰς και ἄλλας επιπτώσεις".

Ὅμως μέχρι να γίνουν αυτά οι τούρκοι επανεκατέλαβαν τα ψῶματα με αποτέλεσμα τα πυρά ὄλων να στραφούν εναντίον του.

Η εφημερίδα "Κύπρος" ἔγραφε στις 10 Ἀπριλίου ότι η επιχείρησις της Εθνικῆς Φρουράς "διὰ την κατάληψιν των ψψωμάτων αυτῶν ἀπειράπη κατόπιν ειδικού μηνύματος διαβιβασθέντος το μεσονύκτιον προχθές εξ Αθηνῶν".

Ὅσο και αν φαίνεται παράξενο στο χωριό Μαρί μετέβησαν και μέλη της τουρκικῆς πρεσβείας στη Λευκωσία που συναντήθηκαν με τους τοπικούς ηγέτες των τουρκοκυπρίων.

Μετέβησαν επίσης ο υπουργός Εσωτερικών και Αμυνης Πολύκαρπος Γιωρκάτζη και ο υπουργός Εξωτερικών Σπύρος Κυπριανού και επίσημοι της ΟΥΝΦΙΚΥΠ που κατέβαλαν προσπάθειες για ἄρση της κρίσεως.

Ενδεικτικό της στάσεως των Αθηνῶν ήταν και η δήλωσις του κυβερνητικού εκπροσώπου στη Λευκωσία, ο οποίος ὅταν ρωτήθηκε για την επέμβαση της Αθήνας περιορίστηκε να δηλώσει απλῶς "ουδέν σχόλιον"

Η κατάστασις ἄρχισε να ξεκαθαρίζεται καθὼς ο νέος πρωθυπουργός της Ελλάδας Παναγιώτης Κανελλόπουλος ενημέρωσε ότι για την κυβέρνησις του δεν υφίστατο θέμα Γρίβα ενώ επίσημοι διέψευσαν τα περί διαφωνιών και ότι η ελληνική Κυβέρνησις δεν εἶχε καμμιά διάθεσις να θέσει εμπόδια στη

στρατιωτική κατάσταση στην Κύπρο.

Όμως φαίνεται ότι ο Παναγιώτης Κανελλόπουλος δεν ήλεγχε την κατάσταση.

Το θέμα έφθασε και στη Βουλή όπου ο βουλευτής Βάσος Λυσσαρίδης ρώτησε τον υπουργό Εσωτερικών και Αμύνης γιατί δεν καταλήφθηκαν τα φυλάκια των τούρκων του χωριού Μαρί όταν τα εγκατέλειψαν.

Ο Στρατηγός Γρίβας συναντήθηκε στις 14 Απριλίου με τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο και όπως εγνώσθη σύμφωνα με την εφημερίδα "Ο Φιλελεύθερος" "ο Στρατηγός Γρίβας ανέφερε προς τον Μακαριώτατον ότι δεν είναι διατεθειμένος να συνδέσει το όνομά του με την δημιουργία καντονίων εις την Κύπρον λόγω των απαγορευτικών διαταγών των Αθηνών" και επέμενε στην παραίτηση του παρα τις καθησυχαστικές δηλώσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης ότι δεν υπήρχε θέμα Γρίβα.

Η εφημερίδα "Κύπρος" σε σχόλιο της για την κρίση που δημιουργήθηκε έγραφε στις 17 Απριλίου 1967- τέσσερις μόλις ημέρες πριν από την έκρηξη του πραξικοπήματος στην Ελλάδα:

"Η παραίτηση του Στρατηγού Γρίβα αποτελεί το θέμα της ημέρας. Είναι γνωστοί οι λόγοι. Πιστοί εις την γραμμήν μας να λέγωμεν ευθέως την γνώμην μας, με μόνον κριτήριον το συμφέρον της Κύπρου έχομεν να παρατηρήσωμεν τα ακόλουθα:

ΠΡΩΤΟΝ: Εις το θέμα, το οποίον προεκάλεσε την παραίτησιν του Στρατηγού- διαφωνία μεταξύ αυτού και του Πενταγώνου εις Αθήνας, ως προς την κατάληψιν των υψωμάτων του Μαρί, το δίκαιον ευρίσκεται εις τον Στρατηγόν Γρίβαν (Κατέστη κωμωδία η υπόθεσις, να χρειάζεται δηλαδή η άδεια των Αθηνών διά να ρίψη μίαν σφαίραν από το φυλάκιον του ο Εθνοφρουρός).

ΔΕΥΤΕΡΟΝ: Οσον αφορά και αν ο Στρατηγός Γρίβας έχει δίκαιον εις την προκειμένην περίπωσιν, η νέα αύτη παραίτησις του, προστιθέμενη εις σειράν άλλων (και ιδίως εκείνης κατά τας δυσκόλους ημέρας των βουμβαρδισμών εις την Τηλλυρίαν) συνέτεινεν εις το να κλονισθή έτι περαιτέρω η εμπιστοσύνη του κόσμου μας προς αυτόν. Ολοι το διαισθάνονται και το θεωρούν

ως βέβαιον, ότι ούτως ή άλλως ο Στρατηγός θα αποσύρη την παραίτησιν του. Ηδη σήμερα μεταβαίνει εις το γραφείον του, ως ανήγγειλεν η ΑΣΔΑΚ.

ΤΡΙΤΟΝ: Η τακτική της παραιτήσεως δεν είναι η καλύτερα προκειμένου να λυθούν προκύπτουσαι διαφωνίαι. Εκείνος, ο οποίος αισθάνεται ότι έχει δίκαιον, διά κάτι, δεν λέγει "παραιτούμαι". Και ιδίως εις χρόνους κρίσιμους διά την Κύπρον ως οι σημερινοί. Ο υιοθετών την τακτικήν αυτήν δεν εμπνέει εμπιστοσύνην, όσον και αν θα ήθελε να την εμπνέη.

Ο Κύπριος δικαιολογημένως διαλογίζεται: Τί είναι αυτό το "παραιτούμαι και ότι θέλετε κάνετε"; Πού παν οι επανειλημμένοι δηλώσεις και διακηρύξεις περί ακλονήτου εμμονής εις τον αγώνα μέχρι τέλους; Τι θα γίνη εάν το παράδειγμα του αρχηγού του στρατεύματος το ακολουθήσουν και οι κατώτεροι, οσάκις προκύψουν διαφωνίαι;

ΤΕΤΑΡΤΟΝ: Αν εις την απλουστάτην περίπτωσιν του Μαρί προέκυψαν διαφοραί με αποτέλεσμα την παραίτησιν του στρατηγού Γρίβα, ποία θα είναι η στάσις αυτού εις περίπτωσιν δυσχερεστέρων ημερών; Εις περίπτωσιν γενικωτέρας αναφλέξεως, πλέον πολυπλόκου καταστάσεως, η οποία αφεύκτως θα δημιουργήση σοβαρώτερα προβλήματα και τας πλέον πεισματικές διαφωνίας; Ποίος εγγυάται ότι ο αρχηγός του στρατεύματος δεν θα είπε: "Παραιτούμαι;"

Τους ηγέτας ο λαός δεν τους θέλει μόνο εις τας ημέρας της χαράς και των εθνικών εξαρσιν διά να τους χειροκροτή, θέλει να τους βλέπη σταθερούς εις στιγμάς δοκιμασίας. Και δεν είναι σταθερά στάσις το "παραιτούμαι". Ομοιάζει τούτο πολύ με το "μαλλώνω-μερώνω" των παιδιών.

Είπομεν. Εις την περίπτωσιν αυτήν το δίκαιον ευρίσκεται με το μέρος του Στρατηγού. Αλλά δεν το υπηρερήσπισεν ορθώς. Επέλεξε την απαίτησιν, διά να ενισχύση τη εντύπωσιν, ότι υφίσταται απαραίτητος η ανάγκη αλλαγής της στρατιωτικής ηγεσίας.

Καλώς ή κακώς αυτό απαιτεί το ελληνικόν

συμφέρον".

Μετά τις διαβεβαιώσεις της ελληνικής Κυβέρνησης ότι δεν ήγειρε θέμα Γρίβα ο αρχηγός της ΑΣΔΑΚ επέστρεψε στο γραφείο του στις **17** Απριλίου θέτοντας τέρμα στην κρίση.

Η επιστροφή του Γρίβα στο γραφείο του ακολούθησε την επίτευξη συμφωνίας στο Μαρί με την οποία όπως δήλωσε ο διευθυντής του τουρκικού υπουργείου Εξωτερικών Ισιζέν σύμφωνα με την οποία "η κατάσταση εις Μαρί επανήλθε στην ομαλότητα με την αποχώρηση των ελληνοκυπριακών στρατευμάτων από την περιοχή στις **15** Απριλίου, σύμφωνα προς τη διευθέτηση που επιτεύχθηκε με τις μεσολαβητικές προσπάθειες της ειρηνευτικής δύναμης".

Οι προσπάθειες για ειρήνευση περιλάμβαναν και την τοποθέτηση παρατηρητών των Ηνωμένων Εθνών σε υψώματα στο Μαρί.

Στις **12** Μαΐου ήταν η σειρά της μητρόπολης της επαρχίας, της Λάρνακας να προκαλέσει επεισόδια. Ετσι **48** ώρες μετά από δημόσια απειλή του πρώην αντιπροέδρου δρος Κουτσιούκ ότι οι τούρκοι θα χρησιμοποιήσουν βία εναντίον των Ελλήνων εάν δεν υποχωρήσουν για να δοθεί τέλος στην επικρατούσα κατάσταση, οι τούρκοι "κατέλαβαν" τη λεωφόρο Αρτέμιδος που οδηγούσε στην αλυκή.

Ενοπλοι έκαμαν την εμφάνιση τους στο δρόμο ενώ άλλοι άρχισαν να δημιουργούν φυλάκια στη λεωφόρο.

Επενέβη η Εθνική Φρουρά η οποία απείλησε την αναλάβει δράση και οι τούρκοι εγκατέλειψαν τη λεωφόρο αλλά εγκαταστάθηκαν στα φυλάκια τους που δεσπόζουν του δρόμου.